

Innspill til rapport om rettighets- og lisensspørsmål ved tilgjengeliggjøring av forskningsdata

Uttalelse - NTNU Technology Transfer AS

Status	Innsendt til Norges forskningsråd Innsendt og bekreftet av instansen via: hanscbl@ntnu.no
Innsendt av	Hans-Christian Blom
Innsenders e-post:	hanscbl@ntnu.no
Innsendt dato	18.08.2021
Hvilken instans representerer du?:	NTNU Technology Transfer AS Andre (Offentlig)
Stilling	IPR Manager

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte andre.

Innspill til rapport om rettighets- og lisensspørsmål ved tilgjengeliggjøring av forskningsdata

Avsender: Norges forskningsråd

1. 1. INNLEDNING

På vegne av Kunnskapsdepartementet har Forskningsrådet og UNIT nedsatt et utvalg som har fått i oppdrag å utrede rettighets- og lisensspørsmål knyttet til deling av datasett fra forskning. Forskningsrådet er sekretariat for utvalget. I fjor høst leverte utvalget et notat til Kunnskapsdepartementet som beskriver prinsipielle spørsmål de mener bør behandles videre, hvilke strukturelle endringer som bør vurderes for at Norge skal oppnå mer deling og gjenbruk av forskningsdata, og hvilke lovverk som berører disse problemstillingene. Basert på notatet ba utvalget om innspill fra relevante aktører i løpet av vinteren og våren 2020/2021.

Innspillene har kommet inn i flere former, blant annet gjennom skriftlige innspill, møter med ulike aktører og en åpen høringskonferanse i mars 2021. Nå har utvalget gjennomgått innspillene fra første fase og innarbeidet dette i et utkast til rapport. Det er denne utkastet til rapport du nå er i ferd med å gi innspill til. Endelig rapport fra utvalget leveres til Kunnskapsdepartementet til høsten.

Fristen for innspill er 1. september.

2. 2. HVA ØNSKER VI INNSPILL PÅ?

Vi ønsker generelt innspill på innholdet i utkastet til rapporten, om det er dekkende og om det er nyansert nok. Vi setter pris på konkrete tilbakemeldinger og forslag. Vi ønsker spesielt innspill på foreløpige anbefalinger (som ennå ikke er diskutert ferdig i utvalget).

3. 3. HVEM KAN SPILLE INN?

Vi ønsker innspill fra bredden av interessenter i kunnskapssektoren. Vi oppfordrer til ett felles innspill pr organisasjon, men det er også mulig å sende inn individuelle svar eller svar på vegne store og små grupper. Vi ber om at det informeres om hvem man representerer i svaret.

4. 4. OM HØRINGSVERKTØYET

- Det er mulig å videresende skjemaet og gi både lese- og skriveadgang til andre.
- For å sende inn det endelige innspillet må du huske å trykke "lagre" og "send inn". Du vil motta en kvittering med svarene du har sendt inn.

5. 5. SPØRSMÅL OM HØRINGEN

For evt. spørsmål som gjelder revisjonsarbeidet, vennligst kontakt: Siri Lader Bruhn slb@forskningsradet.no eller Nenitha Charlotte Dagslott ncd@forskningsradet.no

6. 6. MED DITT SAMTYKKE

Ved å sende innspillene, samtykker du/dere til at vi kan behandle og samle innspillene for spesifikke formål som for eksempel i rapporter og for publisering på nettsiden.

Vi ber om dine kontaktopplysninger (navn, e-post og evt. institusjon). Vårt behandlingsgrunnlag er GDPR art. 6 (1) (e). Høringsinnspillene regnes som saksdokumenter og vil bli arkivert. [Les vår personvernerklæring](#) for mer informasjon om hvordan vi behandler dine personopplysninger.

? Til del 1: Er beskrivelsene av forskningsdata dekkende? Begrunn gjerne svaret.

Helt enig

Beskrivelsen av forskningsdata ser dekkende ut. Det er en god prinsipiell diskusjon rundt begrepet kildedata og data som er generert i forskningen, denne peker også på det viktige aspektet med videre deling av data og rammeverk i denne forbindelse.

? Har du andre kommentarer til del 1 av rapporten? Henvis gjerne til kapittelnummer ved kommentarer til spesifikt innhold.

Det er ikke helt klart at skillet mellom data som er generert i et prosjekt og data som er definert som kildedata er så tydelig som beskrevet. I mange tilfeller vil man ta utgangspunkt i eksisterende data som man så heller transformerer slik at nye bearbejdede data basert på de opprinnelige dataene oppstår. For eksempel vil man i et forskningsprosjekt kunne generere metadata med utgangspunkt i et eksisterende datasett, det er ikke opplagt om det er da nye resultater eller bearbejdede data. (1.2 og 1.3) .

Det er vanskelig å få full oversikt over de forskjellige datatypene som er definert, å skille mellom de forskjellige datadefinisjonene er ikke opplagt. Om man tenker på forskningsdata som det overordnede, så finnes det underkategorier av disse (rådata vs bearbejdede data, kildedata vs data generert underveis, etc). En illustrasjon som viser hvordan disse forholder seg til hverandre vil være klargjørende, Tematikken er ikke enkel.

Premisset om at så mye data som mulig alltid skal gjøres åpent tilgjengelig så hurtig som mulig er gjennomgående utgangspunktet for diskusjonen om data. I enkelte tilfeller vil det imidlertid kunne gi større samfunnsnytte om man i det minste i en begrenset periode beholder kontrollen med dataene slik at den kan deles med gitte aktører som kan utnytte disse kommersielt. Slik deling vil kunne være avgjørende for den kommersielle suksessen til for eksempel oppstartsselskaper som har sitt utspring fra universitets- og høyskolesektoren. Det å skape mest

mulig samfunnsverdi og få best mulig avkastning fra dataene vil dermed i enkelte tilfeller nødvendigvis gjøre at data ikke publiseres. Dette er ikke definert her i kapittel 1 i særlig grad, selv om det nevnes i senere kapittel.

Det mangler også en diskusjon i del 1 om data som tilveiebringes i samarbeid med industri. Her vil det være motsetninger mellom industriens behov for enkelte ganger å holde informasjon som forretningshemmeligheter. En for åpen holdning til datadeling vil kunne føre til at koblingen mellom offentlig finansiert forskning og industrien kan bli for svak. Dette i sin tur vil kunne gjøre den offentlige forskningen mindre relevant og potensielt mindre verdifull.

Tilslutt savnes det en diskusjon rundt eventuell verdifastsettelse av data. Den økonomiske verdien av data som gjøres tilgjengelig er et tema som er komplisert, men relevant i mange sammenhenger.

? Til del 2: Er innholdet i kapittelet 6. "Juridisk rammeverk for deling og gjenbruk av forskningsdata" dekkende? Begrunn gjerne svaret.

Delvis enig

Patentloven vil bare i begrenset grad komme til bruk med tanke på data. Det kan tenkes tilfeller hvor det vil kunne patenteres metoder som omhandler data-transformasjon eller bruk av data i maskinlæringsmetoder, men dataene alene vil sjelden eller aldri være gjenstand for beskyttelse. Det følger da at lov om arbeidstageroppfinnelser antagelig i mindre grad er relevant.

Åndsverksloven vil oftere være relevant, men er i mange sammenhenger ikke det, gitt at denne beskriver databaser, men ikke nødvendigvis data.

Det er kanskje like relevant å omtale data som en eiendel som kan (under gitte begrensninger som kan være lovpålagte) fritt omsettes og brukes i likhet med andre eiendeler. Disse rettighetene kan oppstå i det dataene blir skapt. Her vil generelle vilkår som avtales mellom relevante parter som deltar i et forskningsprosjekt, eventuelt forskningsrådets maler være styrende. Det vil være viktig at man i enhver forskningssammenheng definerer eiendomsretten og kanskje viktigere brukerrettighetene til data som oppstår uavhengig av om disse er regulert av åndsverks- hhv patentlov. Dette kommer noe i motstrid med det som beskrives i punkt 6.5. Det er også vanskelig å se hvorfor det skulle være mer problematisk å eie data enn eksempelvis kildekode som på samme måte kan brukes av mange samtidig. Det beskrives også en situasjon hvor dataene blir mer verdifulle om det er flere som bruker dem, men dette er ikke nødvendigvis riktig. I mange bedriftshemmeligheter vil data typisk være en vesentlig del. I disse tilfellene fjernes all verdi dersom dataene blir gjort tilgjengelige for mange. Det er heller ikke noen generell regel som tilsier at data bør gjøres tilgjengelig, selv om dette premisset ligger til grunn for offentlig finansiert forskning.

Eie i denne forbindelse vil dermed heller være retten til hvordan dataene kan disponeres og gis tilgang til, noe som kan gjøres gjennom helt konvensjonelle to- eller flerpartsavtaler. Den som da bestemmer hvordan dataene skal disponeres er eier, i utgangspunktet den som har tilveiebragt dataene. Dette er til en viss grad berørt siste avsnitt side 27, men kan med fordel utdypes. Det er et godt forslag at institusjonene skal ha tilstrekkelig kompetanse på området, dette vil nok kreve et løft for flere av disse.

6.2.2 Universitets- og høyskoleloven. Avsnittet er godt, men er muligens for fokusert på patentsøknader som virkemiddel. Dataene har en selvstendig verdi som alene kan gi store konkurransemessige fortrinn. Kommersielt kan det gis en rett til å utnytte disse resultatene typisk i en tidsbegrenset periode til en kommersiell aktør, enten en allerede etablert aktør eller en som kan bygges opp med utspring i forskningen. En slik tidsbegrenset enerett vil ikke nødvendigvis komme i strid med ønsket om at forskningsresultater offentliggjøres i rimelig tid. Det vil også være mulig å se for seg at en kommersiell rett til data kan gis til enkelte aktører etter lisens, mens det gis en forskningsrett til dataene under ikke-kommersielle vilkår. Det er i denne sammenheng viktig å skille mellom forskningsresultatene og dataene som disse resultatene er bygget på.

? Er innholdet i kapittel 7. "Om lisenser og frigivelseserklæringer for deling og gjenbruk av forskningsdata" dekkende? Begrunn gjerne svaret.

Det vil uansett alltid være en fordel at en eller flere lisenser for bruk av data tilordnes dataene, dette vil gjøre det enklere for akademia og næringsliv å ta dataene i bruk der hvor dette er ønsket.

Det er et problem med enkelte av lisensene at de er knyttet opp til opphavsretten ettersom opphavsretten som godt diskutert tidligere ikke alltid dekker data som sådan. Norsk lisens for offentlige data (NLOD) er ett eksempel på en renere datalisens det kan være relevant å nevne. I diskusjonen rundt lisenser vil det muligens også kunne la seg gjøre å nevne et kort sett med anbefalte lisenser. Det er kanskje ikke hensiktsmessig da å gå opp all grensegangene, men heller finne et sett av lisenser som vil fungere i tråd med diskusjonene over. Dette vil bidra til å gjøre rapporten

Tilslutt er det verdt å nevne at et datasett også må kunne lisensieres ut under flere forskjellige lisenser.

? Har du andre kommentarer til del 2 av rapporten? Henvis gjerne til kapittelnummer ved kommentarer til spesifikt innhold.

Det er et vanskelig problem å skulle tilordne lisenser som vil være allment akseptert både nasjonalt og internasjonalt. Data er her i en annen kategori enn øvrig IPR som i motsetning til

data er beskrevet i internasjonale avtaler som ofte regulerer beskyttelse. Slik er det ikke med data. Det vil dermed være opp til hver enkelt jurisdiksjon hvilket omfang en gitt lisens skal tolkes, dette skaper mye usikkerhet.

Når det kommer til problemer som for eksempel beskrevet i 8.2 er dette problemer som er løst innen andre digitale områder, blant annet for open source der hvor det anvendes programvare som er utgitt under lisenser som krever attribusjon. I disse tilfellene blir attribusjonsproblemene løst.

Til anbefalingene i kapittel 11

Bruk av tredjepartsdata må alltid gjøres i henhold til de lisensene under hvilke disse dataene er underlagt. Det bør også kunne legges til grunn at man i det minste i en periode bør kunne ha kommersielle eneretter til data.

? Til del 3: Gir innholdet i del 3 en god beskrivelse av ikke-juridiske barrierer for deling og gjenbruk av forskningsdata? Begrunn gjerne svaret.

Delvis enig

Ingen kommentar fra instansen

? Har du kommentarer til anbefalingene som står under overskriften "Regjeringen og departementene"?

TTO'ene må nevnes som en sentral del av virkemiddelapparatet til universitetene i forvaltningen av universitets-IPR.

Kommersialisering av data som virkemiddel for å skape kunnskap for en bedre verden bør tas innsom et eget punkt.

? Har du kommentarer til anbefalingene som står under overskriften "Finansiører og virkemiddelapparatet"?

Til siste punkt som dreier seg om samarbeidsprosjekter mellom forskning og næringsliv støttes det at prinsipene må være avklart før prosjektet starter.

Det er imidlertid ikke et like klart premiss at dataene må deles åpent ved publikasjonstidspunkt. Her må det skilles bedre mellom rådata som ligger til grunn for data-analysen og analysen selv. Dersom det stilles for strenge krav til publisering av data vil dette potensielt svekke forskningen gjennom at næringsliv i mindre grad vil være interessert i å dele data. Dette i sin tur vil kunne gjøre forskningen langt mindre relevant.

? **Har du kommentarer til anbefalingene som står under overskriften "Forskningsinstitusjonene"?**

Institusjonene bør også inkludere støttefunksjoner som TTO'er som har som sitt oppdrag å forvalte IPR som oppstår ved forskningsinstitusjonene. Denne forvaltningen kommer innunder punktene som omhandler god forvaltning av forskningsdata.

? **Har du andre kommentarer til del 3 av rapporten? Henvis gjerne til kapittelnummer ved kommentarer til spesifikt innhold.**

Til kapittel 15

Det er i liten grad beskrevet noen rolle for TTO'ene i Norge og på måten de utgjør en del av økosystemet for innovasjon. Det er allerede definert i NTNU's IPR policy at NTNU som hovedregel eier alle resultater herinnunder data som har blitt frembragt ved bruk av universitets ressurser (4.3). NTNU TTO skal forvalte denne IP'en overfor tredjepart. Selv om slik IP og IPR som hovedregel ikke er data alene er det meget vanlig at data er en del av en større pakke. NTNU TTO som forvalter av den IPR som NTNU etter lov eller avtale har krevd eiendomsretten til skal forvalte denne IPR for å bidra til å skape kunnskap for en bedre verden. For å oppnå dette vil det i enkelte tilfeller være formålstjenlig å midlertidig skulle utsette deling av data av kommersielle hensyn. Det vil også i enkelte spesielle tilfeller være grunn til å skulle dele data under flere forskjellige lisenser som skiller mellom akademiske og kommersielle aktører.

Det vil være av svært stor viktighet at avklaringen som er beskrevet tilslutt i kapittel 15 skjer.

Med vennlig hilsen

Mari Sundli Tveit
Administrerende direktør i Norges
forskningsråd

Dokumentet er elektronisk godkjent